

Den falske løjtnant. Den sande historie om storstikkeren Sven Hazel

Titel: Den falske løjtnant. Den sande historie om storstikkeren Sven Hazel

Forfatter: Martin Q. Magnussen

Forlag: Grønningen 1 (2023). 569 sider

Pris: Pris: 350 kr.

Anmelder: Simon Papousek

...

Sven Hazel (1917-2012) er en af de mest succesrige forfattere til dato. Hans bøger er udkommet i utallige oplag og oversat til flere sprog. Og de udgives og sælges den dag i dag. Men hvem var Sven Hazel? Der findes ikke mange interviews med forfatteren og han formåede at holde sig ude af rampelyset. Derfor er Hazel omgærdet af megen mystik og mange uafklarede spørgsmål, som litteraturfolk, journalister og andre har prøvet at få hold på. Men det er aldrig blevet til noget særligt konkret.

Denne anmeldelse vil forsøge at tegne et sådant billede blandt andet ved hjælp af udgivelsen af *Den falske løjtnant*.

I 1953 udgav Grafisk Forlag Sven Hazels debutroman *De fordømtes legion*. Romanen var baseret på Hazels egne erindringer og handler om hans oplevelser som dansker i tysk tjeneste på østfronten under Anden Verdenskrig. Nærmere bestemt befinder Hazel sig i *De fordømtes legion* i en straffebataljon som panserskytte i 11. Panzerregiment. Først skal Hazel igennem en retssag, derefter bliver han sendt til en koncentrationslejr, hvor han blandt andet skal demontere blindgængere. Derefter går turen til træning i Paderborn som panserskytte, og til sidst tager han til østfronten. Historien fortælles i et rivende tempo, hvor der sker en hel masse, og med hjælp fra Hazels soldaterkammerater lykkes det for Hazel at vende hjem til Danmark til sidst. Undervejs dør hans soldaterkammerater, og han deltager desuden i attentatet på Hitler i Ulveskansen.

Bogen blev en enorm succes. Hazels forfatterskab var skudt i gang, hvilket resulterede i 14 bøger fra hans hånd i perioden 1953 til 1984. I bøgerne beskrev Hazel sine oplevelser på østfronten, i Grækenland, på Balkan, ved Monte Cassino og i Normandiet i 1944. Han var desuden også involveret med Gestapo og deltog i Warszawa-opstanden. Han havde travlt og læseren kunne altså få indblik fra forreste række i de store begivenheder under krigen. For der var jo tale om erindringer!

De 14 bøgernes udgivelser fordelte sig over tre årtier, og skiftede forlag undervejs. Forlaget Bellum var Hazels eget forlag, som han etablerede efter, at han i 1964 bosatte sig i Spanien. Her blev han frem til sin død i 2012. I Hazels levetid udkom hans bøger i store oplag, blev oversat og solgt i over 100 lande. Turbine Forlag genudgav *De fordømtes legion* i 2016, som den seneste herhjemme i Danmark. Hvor mange Hazel-bøger der er solgt i alt, kan ikke fastsættes. Men der er tale om op mod 60 millioner eksemplarer på verdensplan.

Tonen i Hazels bøger er ofte meget grov og usleben. Der bliver bandet og svovlet, ædt, drukket, skudt og gentagende slagsmål afløses af talrige besøg på alle mulige bordeller. Som læser overlades man ikke til fantasien, og er man til den slags litteratur, så er Hazels univers værd at kaste sig ind i. Bøgerne er typisk inddelt i mindre episoder, hvor ovenstående elementer udspiller sig, frem for et egentligt fortælleforløb. Persongalleriet tæller foruden Sven Hazel også den muntre Porta, den tænksomme Gamle, den temperamentsfulde Legionæren og den godmodige men voldsomme Lillebror, blandt andre.

Hazels succes til trods er det sparsomt med litteratur om forfatteren. Som en af de bedst sælgende forfattere gennem tiden, burde biografier og lignende om ham være at finde. Men det har været så som så med den slags, og det har der formentligt været en rigtig god grund til. Og det er blandt andet det Martin Q. Magnussens seneste bog *Den falske løjtnant* løfter sløret for.

I forbindelse med Hazels 10 års jubilæum i 1963 som forfatter og hans nyeste udgivelse *Gestapo*, inviterede han til reception i sin villa på Frederiksberg. De inviterede var blandt andre diplomater, generaler, journalister og andre notabiliteter. Flere af dem havde dog aldrig læst en Hazel-bog og var heller ikke klar over, hvorfor de overhovedet var inviteret. Denne reception blev skelsættende for forfatterskabet og for personen Sven Hazel.

Forfatteren blev for alvor portrætteret første gang af journalisten Erik Haaest i hans bog *Hassel. En Hitler-agents fantastiske historie* (Bogan, 1976).¹ Her tog Haaest først og fremmest afsæt i et radioprogram for Danmarks Radio, hvor værten Georg Kringelbach hævdede at have beviser for, at Sven Hazel var dømt som frivillig i SS-division Nordland, som sabotagevagt i Kastrup Lufthavn og som tjenestegørende i HIPO-korpset. Kringelbach var en af de inviterede til Hazels kombineret bog- og jubilæumsreception på Frederiksberg. Og det var netop bogen *Gestapo* som gjorde, at Kringelbach kom på sporet af noget.

Gestapo viste sig at indeholde forskellige konkrete forhold og fysisk indretning af kontorer, som læsere kunne genkalde sig, da de selv opholdt sig i Dagmarhus eller på Shellhuset i København under afhøringer og lignende under besættelsen. Men hvor havde Hazel disse detaljerede oplysninger fra? For var han ikke panserskytte på østfronten? Hazel dementerede historien, og Danmarks Radio beklagede og trak anklagen tilbage. Men Kringelbach lod sig ikke overbevise. Erik Haaest genoptog så at sige sagen i sin bog, og med sans for det sensationelle gravede Haaest sig undersøgende tilbage til besættelsestidens København. På baggrund af dokumenter fra dommen og talrige avis- og bladartikler, tegnede Haaest et problematisk portræt af Hazel. For eksempel fremhævede Haaest det faktum, at *De fordømtes legion* ikke blev skrevet af Hazel. Den blev derimod skrevet af oversætter, forfatter med mere Georg Gjedde-Simonsen. Hazel

havde blot afleveret en kuffert fyldt med dagbogsnotater og noter til redaktionen med henblik på udgivelse på Grafisk Forlag. Forlaget henvendte sig til Gjedde –Simonsen og bad ham om at skrive notaterne om til noget sammenhængende. Det gjorde han, til trods for at han var noget forbavset over forlagets ønske om at lave det sammensurium af løsrevne og dårligt formulerede tekstmaterialer om til en bog. Men historien om at en dansker, der havde gjort tysk tjeneste på østfronten, ville udgive sine erindringer i romanform var tilsyneladende for godt til at forlaget så bort fra Gjedde-Simonsens forbehold. Det at Hazel tilsyneladende ikke havde fået samme medfart som andre af hans kaliber i forbindelse med retsopgøret, var det der indledningsvist fik journalisten Kringelbach og efterfølgende Haaest til at studse.

Visse ting ligger dog forholdsvis fast. Takket være Haaests og nu Martin Q. Magnussens arbejde, kan det for eksempel fastlægges at Sven Hazel er pseudonymet for Børge Willy Redsted Pedersen, født i april 1917 i Hillerød. Han skiftede navn et utal af gange op gennem 1930'erne og 1940'erne. Blandt andet da han blev gift som friherre de l'Arbin i Garnisonskirken. Derudover deltog han i Den Spanske Borgerkrig; Han forlod skolen i Danmark i 5. klasse; Han kom ad omveje og ikke mindst uheldige omstændigheder i straffebataljon i Tyskland og sendt til østfronten; Han fungerede som HIPO-mand og stikker for Gestapo; Han udgav sig for at være kriminalassistent ved hjælp af forfalskede papirer; Han hjalp modstandsbevægelsen som stikker; Han var stikker i fængslet, da han blev arresteret som kollaboratør i forbindelse med retsopgøret.

Det er blot nogle af de mange historier, som knytter sig til Hazel og som han selv var med til at skabe omkring sin personlighed, hvilket Haaest løbende også får beskrevet i sin bog fra 1976. Hazel var ganske nem at tale med. Eller rettere: Han var villig til at fortælle om alt muligt, ved den mindste antydning af interesse. Flere af hans historier var rene fantastier, som savnede enhver sammenhæng. For eksempel da han blev konfronteret med, hvorfor hans kapitel "Attentatet" i *De fordømtes legion* var ordret identisk med passager i bogen *Offiziere gegen Hitler* (1946) af Fabian von Schlabrendorff. Hertil svarede Hazel, at Schlabrendorff tilsyneladende også deltog i attentatet, og således blot beskrev det samme som Hazel selv havde oplevet. Til trods for dette utrolige sammenfald, vedkendte Hazel sig siden plagiatet. Kapitlet blev efterfølgende forsynet med en fodnote, hvor der optræder en henvisning til Schlabrendorffs bog.²

Men der knytter sig også andre historier til personen. Han fik aldrig den karriere i hæren, som han så brændende ønskede sig. I stedet for at indse nederlaget, lejede han militæruniformer fra teatre i København, som han gik rundt i og fortalte historier på beværtninger til gæsterne. Selv

hans familie troede at han var kommet i Hæren. Der går sågar historier om, at han lod sig fotografere i hjemmesyede SS-uniformer! Men det er Hazels fortid som stikker, som vækker mest opsigt.

Den falske løjtnant fortæller således en ny og opdateret version af historien om Sven Hazel. Forfatteren Martin Q. Magnussen har tidligere skrevet om tyverierne af arkivalier med relation til Danmarks besættelse fra Rigsarkivet. Det blev til bogen *De forsvundne nazidokumenter* (Grønningen 1, 2019) og bogen *Den sidste forbrydelse* (Grønningen 1, 2022) om danske frikorpsfolks forbrydelser. Til begge bøger har Magnussen således benyttet arkivmaterialer, og det var netop en kasse, der tilfældigvis blev afleveret af en enke til rigsarkivet, som gjorde det muligt for Magnussen at skrive sin seneste bog. En kasse der havde været borte fra arkivet i flere år.

Arkivkassen indeholdt adskillige dokumenter, heriblandt Hazels dagbog fra sin tid på østfronten samt breve skrevet i Vestre Fængsel. På baggrund af disse arkivalier forvandles Hazel sig fra at være en fantast med hang til uniformer og løgnehistorier, til en glødende nazist og hårdkogt HIPO-mand, der gentagende gange afhører, mishandler og opsøger mistænkte modstandsfolk på bopælen eller i arresten på politistationen i Svendsgade på Vesterbro i København. Hazel formåede at indsmigre sig hos HIPO-korpsets øverste lag, og fik således mulighed for at foretage aktioner mod formodede modstandsfolk, selv ved den mindste mistanke. I bogen fremlægges Hazel som skruppelløs og særdeles voldsparat. Men hans kriminelle fortid, som blandt andet sendte ham i straffebataljon på østfronten, og hans tidligere domme for at iføre sig uniformer med mere, kom også for HIPO-korpsets øre. Hazel arresteredes således og sad i Vestre Fængsel ved befrielsen i maj 1945.

Som bekendt vendte det danske politi tilbage på det tidspunkt, og sammen med modstandsbevægelsen begyndte den systematiske anholdelse af danskere, som under besættelsen havde været tysker-venlige. Hazel mødte sine gamle våbenfæller fra HIPO i fængslet og begyndte at koordinere forklaringerne, således at de skyldige kunne undgå at blive dømt for deres forbrydelser. Allerhelst så Hazel muligheden for, hvordan han selv kunne undgå at blive dømt. Og her spillede Hazels dobbeltspil ind: Han udgav sig for at være dobbeltagent for modstandsbevægelsen, og stak således sine gamle kammerater fra HIPO. Dobbeltspillet lykkedes og han blev idømt 10 års fængsel, men blev kort efter benådet.

Vel ude af fængslet, gik Hazel så at sige under jorden. Han så det opportunt at skifte navn, forholde sig i ro, og når tiden var inde, springe ud som forfatter!

Den falske løjtnant falder i to hovedafsnit. Det første afsnit tager udgangspunkt i besættelsestiden og Sven Hazels eskapader som HIPO-mand og medlem af Sommerkorpset. Der bliver brugt mange sider på beskrivelser af aktioner, forhør og lignende. Herunder den spegede affære med nedskydningen af Karl Edvard Nielsen. Han lå indtil for nylig begravet i Mindelunden i København som falden modstandsmand, men afsløres i *Den falske løjtnant* som en der samarbejdede med tyskerne. Magnussen er stærk i sin evne til at forklare omstændigheder omkring de forskellige forbrydelser, og det er spændende og medrivende læsning. Bogens andet afsnit omhandler tiden efter krigen, og med udgangspunkt i Erik Haaest to bøger, om Hazels forfatterskab. Der er ikke meget nyt at hente her, foruden antydningen af, at *De fordømtes legion* rent faktisk er skrevet af Sven Hazel selv.

Den falske løjtnant gengiver Haaest's egne fund fra de to førnævnte bøger. Men denne gang med et væsentligt mere omfattende kildemateriale. Ud over en overbevisende fremstilling af Hazels meritter under krigen – det er ikke for ingenting, at Martin Q. Magnussen er tidligere politimand – løftes sløret også for, hvorvidt historien i *De fordømtes legion* nu også var pure opspind. Magnussen argumenterer for, at persongalleriet fra bogen eksisterede, mens de forskellige geografiske lokationer kræver samtidshistorisk kendskab, og kræver at de sammenholdes med officielle fremstillinger af 11. Panzerregiment for at passe sammen med Hazels fremstilling. I arkivkassen lå som nævnt dagbogen, som lå til grund for romanen. Og som Magnussen pointerer – ikke i dét virvar som Gjedde-Simonsen måtte skrive sammen til romanen i 1953. *Den falske løjtnant* er først og fremmest en bog om stikkervirksomhed under besættelsen i Danmark. Og som lader til at afsløre Sven Hazels fortid én gang for alle.

[1] I 2010 udgav Haaest sin anden bog om Sven Hazel – *Sven Hazel: Guldfugl på larvefødder* (Bogan, 2010). Den kan læses som en udvidet anden udgave af hans bog fra 1976, men med adskillige flere afsløringer. Her er det ikke kun forfatteren der er i fokus, men snarere det som Haaest omtaler som Hazel-dynastiet. Der er i det hele taget flere elementer i *Sven Hazel: Guldfugl på larvefødder* som er af sensationel karakter, men ikke ret meget nyt om Hazels forfatterskab

[2] Kapitlet er siden skrevet helt ud – se for eksempel Turbine's udgave fra 2016.

Tilføj kommentar

Du skal **logge ind** for at kommenterer på denne samtale.

0 Beskeder

Tidligste Først

Ingen beskeder i denne samtale.